

Tisková zpráva: Asociace lesních MŠ: Inovujeme předškolní vzdělávání – úspěchy a výzvy (nejen) lesních školek

Asociace lesních MŠ funguje již 13 let, aktuálně sdružuje 180 lesních školek. Prosadila zakotvení lesní mateřské školy do školského zákona a nadále kontinuálně pracuje na zlepšování legislativních podmínek lesních školek a vzdělávání v přírodě. Zajišťuje podporu nejen pro členy, ale také rodiče, pedagogy, zakladatele, provozovatele a státní správu. Na online tiskové konferenci představila legislativní a další úspěchy lesních školek v ČR spolu s výzvami, kterým dále čelí nejen lesní školky, ale celým stupeň předškolního vzdělávání. A co vše je tématem vyjednávání Asociace lesních MŠ?

Inovace vzdělávacího systému

Nespornou výhodou lesních školek je, že se jim daří v praxi naplňovat vzdělávací trendy definované mezinárodními strategiemi:

- OSN (Cíle udržitelného rozvoje) - lesní školky jsou funkčním modelem tzv. vzdělávání pro udržitelný rozvoj (mají minimum nákladů a spotřeby, aktivně pečují o své okolí)
- UNICEF (zpráva z roku 2021 - Nová společenská smlouva o vzdělávání) - pedagogika založená na spolupráci a solidaritě - v LMŠ to bez spolupráce nejde (společně budujeme zázemí a zahrady, pořádáme akce pro místní), malý kolektiv pomáhá - známe se, pomáháme si.
- OECD - celoroční vzdělávání v přírodě celostně rozvíjí tzv. kompetence pro budoucnost (tvůrčivost, péče o zdraví, resilience atd.)

Pobyt venku a malá skupina dětí významně pomáhá v rovině tzv. wellbeingu. Nespočet studií věnujících se vlivu přírody na člověka se shodují na pozitivním vlivu přírody na zdraví, snižování stresu, posilování odolnosti. Lesní školky jakožto instituce jsou blízce přírodě nejen svou polohou, ale i provozem. Postavit zázemí lesní MŠ je mnohem méně nákladné, provoz se dokáže obejít bez elektřiny, vodu si některé školky denně vozí, takže to přirozeně zamezuje plýtvání a děti rozumí proč tomu tak je.

Společně s dalšími odborníky se podílíme na rozvoji a modernizaci strategických dokumentů pro české vzdělávání. Jsme aktivní součástí platformy sdružující střešní organizace ve vzdělávání (SKAV), na jejíž půdě jsme se propojili s dalšími kolegy a společně jsme propsali do strategie 2030+ principy udržitelného rozvoje. Společně jsme se zasazovali o posilování důrazu na wellbeing dětí v Dlouhodobém záměru rozvoje vzdělávací soustavy ČR. Nyní probíhá revize Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Na rozdíl od stejného dokumentu určeného základním školám v tomto procesu naštěstí neprobíhají třenicemi mezi jednotlivými obory. Je to i díky tomu, že východiskem je snaha stavět na tom, co je podstatné a funkční. To je na prvním místě shoda, že cílem předškolního vzdělávání je rozvíjet klíčové kompetence dětí v oblastech, které zůstávají nezměněny. ALMŠ je zastoupena ve skupině věnující se podmínkám vzdělávání. Právě zde jsou rezervy, které určí, nakolik bude možné dobře míněné cíle realizovat. Pokud např. nebude v mateřských školách dostatek osob pečujících o děti, je pobyt venku ohrožený.

V celé západní Evropě je maximálně 10 dětí na jednu pečující osobu. **V lesních školkách je na skupinu 16 dětí vždy dva dospělí, z toho alespoň jeden kvalifikovaný**

pedagog. Jedině tak je reálné k dětem přistupovat skutečně individuálně, jak Rámcový vzdělávací program vyžaduje. Vztahovou osobu, kterou nutně potřebuje každé malé dítě, které čerstvě vyšlo z rodiny “do světa” nenahradí tablety ani různé pracovní listy. V oblasti podmínek předškolního vzdělávání má tedy Česká republika ještě co dohánět. Revize Rámcového vzdělávacího programu tento problém nevyřeší. Ale minimálně jasně ukazuje, že velký počet odkladů školní docházky, rostoucí potíže vývoje řeči dětí a také nedostatečný kontakt dětí s přírodou má společného jmenovatele: **personální nedostatek**.

Změna českého legislativního prostředí

V rámci vyjednávání směrem k politikům a meziresortní spolupráci (Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva školství) se Asociaci lesních MŠ podařily změny, které významně ovlivní fungování lesních MŠ.

Legislativa v oblasti stravování

Stravování mimo budovu byly pro české zdravotnictví oříškem, který se neobešel bez dlouhého hledání oboustranně přijatelného řešení. Jednotná evropská legislativa lesním školkám v tomto směru nahrávala a tak jsme ve spolupráci s ministerstvy zdravotnictví a školství dali vzniknout nové zákonné úpravě, která svačinky v lese a oběd vydávaný přímo v lesní školce umožnila. Konkrétně se jednalo o novelizaci školského zákona 561/2004 Sb. a vyhlášky o školním stravování 107/2005 Sb. Samotná novelizace by ale nestačila. Souběžně se soustředíme na dobrou praxi stravování venku, poskytujeme školení a konzultace a dáváme k dispozici řadu odborných materiálů a návodů. I díky tomu v oblasti stravování v lesních MŠ a klubech nevznikají problémy, který by nebyly řešitelné. Např. pokud nemá lesní školka elektrickou přípojku a nemůže mít proto lednici, používá pouze čerstvé potraviny. Nemáme-li přípojku na vodu, umýváme nádobí jinde atd.

Novela stavebního zákona

Lesní školky vzdělávají děti mimo budovy. Přesto potřebují zázemí, ve kterém se děti mohou ohřát a v teple převléct, kde mají náhradní oblečení. Jak toto zázemí správně nazvat, aby plnilo svou funkci a současně mohlo zůstat ve volné přírodě bylo dalším tvrdým oříškem na několik let vyjednávání. Nakonec se při příležitosti velké novelizace stavebního zákona č. 283/2021 Sb. podařila ukázková mezirezortní spolupráce ministerstva školství a ministerstva pro místního rozvoj. Zázemí lesních MŠ tak od června 2023 najdeme definované ve stavebním zákoně jakožto nový druh drobné stavby. Práce ALMŠ tím opět nekončí a aktuálně probíhají jednání o konkrétní úpravě souvisejících vyhlášek.

Nastavení rovnocenných pravidel v rámci ČR

Podmínky pro vznik a provoz lesních školek byly do přijetí novely stavebního zákona kraj od kraje různé. V některých regionech bylo založení školky poměrně jednoduché, jinde vedla absence jasných pravidel k neochotě školky povolovat, či jejich vznik cíleně brzdila. Nebylo výjimkou, že některé lesní školky, poté, co byly zavaleny čistě administrativními požadavky. Soustavnou činností a pomocí meziresortní spolupráce jsme podpořili to, aby zřizování lesních školek v rámci ČR mělo stejná pravidla a šance pro všechny.

Nové výzvy předškolního vzdělávání

Nedostatek míst ve školkách, velký počet odkladů, málo kvalifikovaných pedagogů jsou chronické problémy předškolního vzdělávání. Ty zastiňují mnohem podstatnější potřebu změn, na které trvale upozorňují mezinárodní strategie o nichž se zmiňujeme výše. Ty se totiž dívají zejména na to, co potřebují děti. A jednou z těchto potřeb je právě kontakt s přírodou, jinými slovy, děti mají na kontakt s přírodou právo. ALMŠ proto plánuje více spolupracovat s klasickými mateřskými školami. Jednak v rovině sdílení ověřených funkčních řešení (svačiny venku, bezpečnost dětí atd.). Dále bychom si přáli spojit síly při odstraňování existujících překážek při zřizování tzv. lesních tříd při mateřských školách.

Vhodnou příležitostí pro tento krok by mohla být avizovaná změna požadavků na budovy klasických MŠ, jejichž vhodná úprava může vést k větší motivaci školek trávit s dětmi více času venku.

[Nedostatečná kapacita předškolních zařízení a spolupráce s obcemi](#)

Mateřské školy se musely v uplynulých letech vypořádat s náporom dětí z populačně silných ročníků. Ani dlouhodobě se však situace nezlepšuje, přičemž celkem bylo podle SRČ ve školním roce 2021/2022 [odmítnuto přes 46 tisíc dětí](#) (vyhověno bylo 125 tisícům žádostem), v roce 2022/2023 bylo odmítnuto již **více než 49 tisíc dětí** (131 tisícům bylo vyhověno). Nejpalčivější situace je v Praze, kde bylo odmítnuto více než 10 tisíc dětí, dále ve Středočeském (přes 7 300 dětí), a Jihomoravském kraji (přes 8 800 dětí). Toto číslo naznačuje, že kapacitní potíže minulých let stále nejsou v některých lokalitách vyřešeny. **Výroční zprávy ČŠI navíc v posledních letech upozorňovaly na fakt, že vysoký počet dětí ve třídách neumožňuje učitelkám uplatňovat individualizaci v průběhu vzdělávání a dostatečně se věnovat dětem takto společně vzdělávaným.**

Většinu školek provozují obce, kde je také největší nedostatek volných míst. Šance umístit do dotované školky dítě mladší než tři roky je tak nižší, a to nejen proto, že se zavedením povinné předškolní výchovy školky musejí přijímat především starší děti. Obce se tak snaží reagovat na aktuální situaci, kdy se nabízí možnost multifunkčních zařízení, ve kterých se budou dít i aktivity dalšího vzdělávání, či setkávání občanů. Stejně tak oslovují další subjekty, v jejichž případě není potřeba k provozu školky stavba, jako jsou například lesní mateřské školy. Obecní lesní MŠ vznikly například v obci Srbská Kamenice, [v pražské Stromovce](#), nebo v obci Tehov ve Středočeském kraji. Nová obecní lesní školka je například ve Volarech. **V posledním roce jsme zaznamenali velký nárůst dotazů ze stran obcí. Přestože lesní MŠ není nikdy spádová, prozatím zájem o docházku do nově vznikající obecní lesní školky vždy předčil její kapacitu.**

Podpora lesních školek a klubů ze strany ALMŠ

Krizová podpora školek v době pandemie

Pandemie nemoci covid-19 nám zpětně potvrdila, že školky potřebují kvalitní, rychlý a srozumitelný servis o pravidlech a požadavcích, které na ně stát klade. Zajistit takový servis, se nám povedlo nejen velkým nasazením našeho týmu, ale také sdílením příkladů dobré praxe (nejen těch hygienických, ale také komunikace s rodiči atp.) a prohloubením spolupráce s řadou místních hygienických stanic. Současně jsme v překotně se měnících

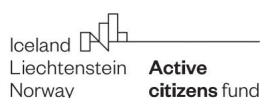
pravidlech poskytovali přehled a provázeli jsme lesní školky situací včetně zpětné vazby od ministerstva zdravotnictví. Vždyť co bylo v té době pro děti bezpečnější, než pobyt venku na čerstvém vzduchu?

Rozvoj lesních školek a jejich profesionalizace

Je pro nás důležité nabízet otevřený prostor pro různé druhy vzdělávání od těch velmi komunitních, které reprezentují lesní kluby, po ty vysoce profesionalizované, které nabízí lesní MŠ. Pestrost nás všechny obohacuje a je radostí pozorovat, jak se tyto dva základní typy subjektů, lesní MŠ a lesní kluby vzájemně obohacují, co do vizí kam se vzděláváním směřovat.

Stejně zásadní je pro nás přítomnost v regionech. Tzv. Skupina pro kvalitu je naším rodinným stříbrem. Jsou v ní zástupkyně lesních školek napříč republikou, které působí jako příklady dobré praxe, jsou aktivní ve svém regionu a současně vzájemně sdílí svá témata tak, aby Asociace byla pevně spojena s každodenní realitou a mohla skutečně naplňovat potřeby vedoucí k rozvoji lesních školek.

**Měníme společnost.
S odvahou.**

| Nadace OSF

Advokační práce a průzkum mezi členskými organizacemi jsou součástí projektu Advokační podpora předškolního vzdělávání v přírodě podpořeného z programu Active Citizens Fund, který je realizován v rámci Fondů EHP a Norska 2014 – 2021 a který v ČR spravuje Konsorcium, které tvoří Nadace OSF, Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a Skautský institut.